

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

אמור

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beehaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2025

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת אמור

אמונה

זבח תודה - לפיכך אנחנו חייבים להודות..... ד

ספירת העומר

ואטהר ואתקדש - ימי טהרה..... ו

תמימות תהיינה - הבא לטהר מסייעים לו..... ח

אין יאוש

חזקו ויאמץ לבבכם - לעולם לא יאבד תקוותו..... י

דרכי חינוך

'להזהיר' גדולים - חינוך הקטנים ע"י מעשיהם של הגדולים..... טו

חסד

בתוך בני ישראל - רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד..... יז

ספח"ק בת עין

אמנם הכהנים ההדיוטים, או שאר כל אדם שימצא בעצמו שום בחינה שאינה בשלמות, יפול לבו בקרבו, ויאמר ח"ו בהסתת היצר, איך אקרב אל הקדש לעשות שום מצוה שידוע שעיקר המצוה לייחד יחודים בעולמות העליונים ולהמשיך וכו', ומי אני איש כמוני שאיני בשלמות המדות שאקרב לה' שאוכל לייחד יחודים בעולמות הנוראים העליונים, ועל ידי זה יוכל ח"ו ליפול בעצמו מאד, ולהמנע ממצות ה' ח"ו, על זה אמר הכתוב בדרך רמז לנפש לא יטמא בעמי"ו, ר"ל עמי"ו גימטריא ענ"ו, פירוש שלא יטמא ח"ו את הנפש, על ידי גודל ענוה שיפול לבבו ביותר בהסתת היצר הרע, וימנע ח"ו מעבודתו ית', רק שינחם את עצמו, במה שאמר ה' בנים אתם לה' אלוהיכם וגו' וזכרם אב על בנים כן ירחם ה' עלינו לקבל עבודתנו כמו שהם, ובלבד שיהיה בכל לב ובכל נפש.

וזהו מרומז בכתוב, כי אם לשארו הקרוב אליו, ר"ל שיזכור בחי' קרבות שהבטיחנו הבורא ברוך הוא, וקרא אותנו בנים וגם בחינת אשה ובחינת בת וכדומה, בחינת חיבה, ועל ידי זה ידבק את עצמו לה' בגודל הכנעה וענוה ואהבה ויראה לה', שנזכה לזה אמון כן יהי רצון.

(בת עין, דיש פרשת אמור)

פרשת אמור

זבח תודה - לפיכך אנחנו חייבים להודות

בפרשתן (כב כט) כ', 'וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו', וביאר הרה"ק ה'פנים יפות' (לעיל בפרשת קדושים, דכתיב כע"ז וכי תזבחו זבח שלמים לה' לרצונכם תזבחוהו, יט ה) בהקדמת הכתוב (תהלים קז א-ב) 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר', שהנה בהמשך המזמור שם נזכר עניין ארבעה שצריכים להודות לה' על שהצילם מיד הסכנה שנודמנה להם (הולכי מדבריות, חבוש בבית האסורים, חולה שנתרפא ויורדי הים), אמנם כבר אמרו חז"ל (נדה לא.) 'אין בעל הנס מכיר בניסו', והיינו, שהקב"ה שומר על האדם ומצילו שלא יבוא לידי סכנה כלל, וזהו שאמר הכתוב הודו

לה' כי טוב כי לעולם חסדו - שראוי להודות להקב"ה תמיד בכל עת ובכל שעה, שהרי כי לעולם חסדו, שאילו היה הקב"ה מפסיק רגע אחד ח"ו מלהשפיע את חסדו ושובו הרי אי אפשר להתקיים ולעמוד אפילו שעה אחת.

זכה כתב שם, 'ראוי לכל אחד לחשוב בלבו בכל עת כאילו היה רואה את הסכנה וניצל ממנו, אז היה חיוב עליו להודות, קל וחומר כשהקב"ה מצילו שלא בא לידי סכנה כלל ראוי להודות בהנה ובהנה'.² ועפי"ז מבאר אומרו 'יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר', דהכי קאמר, גאולי ה' הם אלו אשר גאל אותם הקב"ה שלא לא באו כלל לידי צרה וסכנה, שהם צריכים

א. ז"ל הרה"ק ה'עטרת ישועה' זי"ע (בסוף פרשתן), אמור"ר ואמרת הוא ב"פ 'אמור' (ר"ל, שנוצר ב' פעמים לשון אמירה, וכאילו נכתב 'אמור' שני פעמים, והוא) עולה (בגמטריא) 'פרו רבו' (494), וקריאת הפרשה זו יוכל להיות סגולה לבנים, וזהו 'להזהיר גדולים על הקטנים' - היינו להוליד ילדים קטנים, עכ"ל. ואכן, שמעתי מעדים נאמנים על איש יהודי שהמתין כעשר שנים ללדת זש"ק, ובשמעו את הדברים הללו קיים זה מה שכתוב בזה בקריאת פרשה זו ככל משפטיה וחוקותיה (אם בדקדוק קריאת שניים מקרא ואחד תרגום, או בלימוד הפרשה עם מפרשיה כראוי), ולפקודת השנה נולד לו בן למזל"ט.

מין הבאר

אגב אורחא, כבר מילתנו אמורה בדברי הרה"ק רבי משה מראזוואדאו זי"ע אשר היה אומר, אין בכל השנה כולה זמן טוב יותר מאשר ל"ג בעומר. ובהתקרב צללי ערב לנטות היה אומר, לו היה כח בידי הייתי תופס את החמה בשיניים שלא תשקע, ולא יפרד מאתנו יום ל"ג בעומר לעולמים. ומתנה טובה זכינו בהאי שתא, של"ג בעומר חל בערב שב"ק, שמילתא דפשיטא היא שכל שערי הקדושה וההשפעות הנפתחים בל"ג בעומר עדיין הם פתוחים לרווחה, וכל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, שהרי לא יעלה על הדעת שבשב"ק יסגרו את השערים... וחכם לב 'ישקיע' גם בשב"ק זו לדלות מלוא חפניים 'שמן ששון' ממעיני הישועה לטוב לו כל הימים.

ב. מאמר יקר שמעתי מאיש יהודי שנפל ל"ע, ומכח המכה נחבט ונשברו כל עצמותיו, ולצרכי הרפואה שהה בבית חולים במשך כמה חודשים. משיצא אמר שעתה הבין במשמעות חדשה את הפסוקים ב'מזמור שיר חנוכה הבית', ואני אמרתי בשלוי כל אמוט לעולם, ה' ברצונך העמדת להררי עוז הסתרת פניך הייתי נבהל, כי הנה מדרכו של עולם, כל עוד שהאדם נמצא בקו הבריאות, הוא הולך על רגליו וחש בטוב, נדמה לו כי כך היא הדרך וכך מובן מאליו... ואינו רואה בזה שום 'נס', וממילא אינו שם אל ליבו עד כמה צריך להודות לה' על שהכל מתנהל 'כשורה' ומהלך על מי מנוחות. אמנם, כאשר יארע לו ח"ו איזה מאורע והחיים נעצרים רח"ל, אז הנו רואה ומכיר שמה שעד עכשיו 'הלך' הכל בטוב, הכל היה בהשגחה עליונה ובחסדי ה' עליו, ועל הכל היה צריך להודות ולהלל, על כל חייו עד עתה.

והזמן גרמא לעסוק בעניין ההודאה, כמובא בספה"ק שהשבוע החמישי מימי ספירת העומר תכליתו תיקון מידת 'הוד' - מלשון הודאה, ול"ג בעומר הינו כנגד הוד שבחוד שעניינו שלמות קניין מידת ההודאה להשי"ת על כל אשר חנן את האדם מאוצר מתנת חנם.

כתב ה'אלשיך' הק' (ו יא-טו ע"ש) על מאמרם (ברכות נד:) 'ארבעה צריכין להודות, יורדי הים, הולכי מדברות, מי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים', כי באמת הכל חייבים להודות תמיד לה' - לא רק אלו שבאו לבלל סכנה, אלא גם מי שעבר את הים על מי מנוחות... אלא שפעמים אין האדם מכיר בזה, ועדיין לא מילא תפקידו שהוא צריך להודות לה', על כן מן השמים יביאוהו לבלל סכנה כדי שיוודה לאחמ"כ על הצלתו הגדולה, אך החכם ישכיל מעיקרא

להודות להקב"ה ביותר, על ששומר עליהם בכל רגע ורגע. ובדרך זה מבאר גם מה שנאמר וכי תזבחו זבח תודה לה' 'לרצונכם' תזבחו, שבא הכתוב לומר שלא יביאו קרבן תודה רק כשבאו לידי סכנה והם צריכים להודות, אלא יביאו לרצונם בנדבה על שניצלו ולא באו לבלל לידי סכנה.

וכבר ידוע שדברי התורה הק' הם נצחיים ואמורים בכל דור ודור, והרי אין לנו לא מזבח ולא אישים, לא שלמים ולא תודה, כי מפני חטאינו גלינו מארצנו ואין אנחנו יכולים להביא קרבן תודה כפשוטו לבית המקדש, כי באמת עדיין מקום הניחו לנו - להלל בפינו - במזמור לתודה, ליתן שבח והודאה לאבינו שבשמים על גודל חסדיו וטובו עמנו, הטוב כי לא כלו רחמיו והמרחם כי לא תמו חסדיו, בכל עת ובכל שעה.

וזהו שאמר הכתוב ואני אמרתי, כשהייתי בשלוי אמרתי שבל אמוט לעולם, כי אמרתי אל לבי, הנה כך הוא סדר החיים, שהולכים על שני הרגליים וכל האברים פועלים כתיקונם... אך לאחר שנפלתי הבנתי כי ה' ברצונך העמדת להררי עוז, כל מה שעמדתי במצב טוב, מצב של 'העמדת', היה זה רק מאחר שה' ברצונך, ברצון ה'. וראיה לדבר כי הסתרת פניך היית נבהל, פעם אחת של הסתרה ונפלתי ה"י ראה נא כמה הייתי נבהל, וממילא הבנתי עד כמה צריך להודות כשלא אירע מאומה, כשבריאים ולא נופלים.

ג. שמעתי על איש זקן בא בימים, והוא בן שמונים ושבע שנים, אשר לקה בנשימתו ל"ע, עד שהוכרחו לחבר אותו למכונת הנשמה (רעספרייטער) למשך כמה ימים, עד שבחסידי השי"ת חזר לאיתנו, כה יאריך ימים ושנים בטוב ובנעימים, וכאשר 'השתחרר' מבית החולים אמרו לו פקידי בית החולים שעליו לשלם סך \$10,000 בעד 'השימוש' במכונת הנשמה, החל הזקן לייבב בבכי. ונכמרו רחמיהם עליו על שאין בידו סכום גדול זה, ואמרו לו שיעשו לו 'הנחה', ולא יצטרך לשלם כל כך הרבה, אך הלה בשלו, ועיניו דומעות ללא הרף, והבינו כי ככל הנראה גם לאחר 'ההנחה' עדיין הסכום רחוק מהישג ידו, וחזרו לומר לו שיורידו עוד מהתשלומים... והוא ממשיך להתייפח מאין הפוגה, וקראו לעברו, ראינו את דמעתך, ולא תצטרך לשלם אלא רק 50% ותו לא... נענה להם מתוך בכי, שומע אני מדברים ש'טובת הנאה' ממכונת הנשמה לכמה ימים עולה עשרת אלפים דולר, אם כן כמה עלי לשלם להקב"ה על ש'מנשים' אותי כבר שמונים ושבע שנים... ומה אשיב לה'...

וכבר מצינו כן להדיא בגמ' (ב"מ פו.) על רבי שמעון בן חלפתא, שביום אחד היה לו חם מאוד, ובכדי להקל על עצמו עלה והתיישב בצלע ההר, ואמר לבתו שתניף עליו במניפה, ועי"ז תנשב רוח על פניו לצננו קימעא, והוא יתן לה בשכרה אגודות של בשמים הנקראים 'נרד', בתוך כדי הדברים החלה רוח ממרום לנשב (וכבר לא הוצרכו ליגיעת הבת), אמר רבי שמעון בן חלפתא, כמה 'אגודות של נרד' עלינו לתת לבעל הרוח...

ד. מעשה באברך צעיר אשר נולד לו בנו בכורו במזל טוב, וראה שמיד מעלים הרופאים על גבי הכתב את כל מצבו ומעמדו של הרך הנולד - מידות גופו וטיב בריאותו, והנה הוא רואה שהרופא מעביר ידו על כל אצבעות התינוק וכותב דבר מה על גבי הדף, האברך היה בטוח שבוודאי מצא הרופא איזה מום או חולי באצבע, וזהו פשר הכתיבה שלאחר הבדיקה, ונבהל עד עמקי נשמתו. בחרדה גדולה שאל את הרופא לשלום התינוק, הרגיעו הרופא וביאר לו, כי אחד הדברים שצריך לכתוב ב'דו"ח' הוא מניין האצבעות, ועל כן מנה וספר אותם לראות שאכן יש ב"ה עשר אצבעות. ואין זה אלא משל על כל החיים, שהאדם אינו שם אל ליבו כי ב"ה יש לו עשר אצבעות והכל על צד היותר טוב, ורק כשמתעורר 'חסרון' או חולי אז הולך ובודק את מצב בריאותו... מעיקרא יש לו לשמוח ולהודות לה' על עשר האצבעות ושאר אברים וחיות שנתן לו הבורא במתנת חנם.

באר הפרשה - פרשת אמור

עד חצות, הוא מזמין על שלמי תודותיו אחיו ואוהביו ומיודעיו לאכול ולשמוח עמו (בכדי שלא יישאר מן הקרבן ומן הלחמים שעמו, ולכל יבוא לידי 'נותר'), וישאלו זה את זה על מה היתה תודתו, והוא יגיד להם הניסים והנפלאות שעשה עמו ה', וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו. ואילו היו שלמי תודה נאכלים כשאר השלמים לשני ימים ולילה אחד לא היה הבעל מזמין לשום אדם, כי לשני ימים ולילה אחד בבית יאכל. עכ"ל. ונמצינו למדים כי ראוי לו לאדם לעשות 'פירסומי ניסא', ולספר לבריות את הנס שנעשה לו, וכלשון הכתוב (תהלים לה יח) 'אודך בקהל רב בעם עצום אהללך', שבוה מתגדל ומתקדש שם ה' בעולמו.

ואטהר ואתקדש - ימי טהרה

בפרשתן (כג טו-טז), 'וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאתכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום', וכתב רבינו האור החיים הק' זי"ע לבאר לשון המקרא 'וספרתם לכם', וז"ל, ובדרך רמז, רמז באומרו 'וספרתם', על דרך אומרים ז"ל כי נשמות עם בני ישראל הם בבחי' הלוחות, ובאמצעות תחלואי הנפש וטומאת התיעוב יתלכלכו ויחשיך אורם, ואמרו רבותינו ז"ל (תנחומא כי תשא כו) כי הלוחות של סנפרינון היו, לזה אמר וספרתם לכם, פירוש באמצעות מנין זה אתם מאירים כסנפרינון את עצמיכם. עכ"ל.

להודות על כל נשימה ונשימה, וממילא לא יצטרך לבוא לידי צרה. שהרי תכלית היסורים אינם אלא כדי שיוודה וישבח להקב"ה, והוא כבר עשה כן. ובוה מפרשים במה שנאמר בסוף 'פרק ההודאה' (תהלים קו מג) 'מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה'', שע"י ויתבוננו חסדי ה'' מבעוד מועד, כשהכל מתנהל על מי מנוחות, ימנע מעצמו כל מיני חלאים רעים ומרעין בישין.

ובזה ביאר הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע (בפרשתן) במאמר הכתוב בפרשתן 'וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו', שפעמים מביא הקב"ה צרה על האדם אך ורק בכדי שיכיר בבוא הישועה בטובות הבורא, והחכם שמכיר זאת מעיקרא אינו נצרך לעבור כלל את הצרה, וזהו 'וכי תזבחו זבח תודה לרצונכם תזבחו', מתחילה תגמרו בדעתכם שהנכם רוצים להודות לה' על כל חסדיו, ובוה תצאו יד"ח ולא תצטרכו לעבור את הצרה.

עוד בעניין ההודאה למדנו מ'הלכות קרבן תודה', דכתיב 'ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בוקר' (כב ל), וצריך לבאר, מה נשתנה קרבן תודה (שהוא קדשים קלים) שאינו נאכל אלא ליום ולילה משאר 'קדשים קלים' כגון שלמים שהם נאכלים לשני ימים ולילה אחד. וביאר ה'אברבנאל' (בפר' צו) וז"ל, כי הנה היה זה כדי לפרסם הנס, וזה שהבעל שלמי תודה כשהוא רואה ששלמיו אינם נאכלים אלא ליום ולילה

ה. מסופר על זקנו של החיד"א ה"ה הגה"ק רבי אברהם אזולאי זי"ע בעל ה'חסד לאברהם' אשר נסע מארץ הקודש לעבר לים בכדי לקבץ מעות לעניי ארץ ישראל, ובהיותו בלב ים פרצה רוח סערה ותרומם גליו, ונחשולי מים רבים אדירים איימו להציף את הספינה ולהטביעה רח"ל, קם רבי אברהם וקיבל על עצמו, שאם יהא ה' בעזרו ותשקוט הסערה אזי בכל ימיו יודה לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויפרסם את הנס, ומיד נרגעו הגלים והרוחות. ולזכר הנס שינה חתימת יד קדשו כמין ספינה להודות ולהלל בפרסומי ניסא.

ב'כף החיים' (סי' רפ"א ס"ק ח) מביא מה שכתב הגה"ק ה'חסד לאברהם' זי"ע שקבלה יש בידו משמיה דרבי יהודה החסיד ששבח נשמת כל חי מסוגל על כל צרה שלא תבוא - לקבל האדם על עצמו שכשיהיה ניצול מצרתו יאמר נשמת כל חי בתודה וקול זמרה בפני עשרה, ובו נצולו רבים.

וכך שמענו מאיש יהודי הדר באנטווערפן יצ"ו אשר המתין זה כמה שנים לזכות בבנים, ונוו"ב שמעה מעין 'סגולה' זו, וקיבלה על עצמה לערוך סעודת הודאה בפני עשרה לאחר שיוושעו, ולא חלף זמן הרבה עד שב"ה הגיע זמן ההודאה...

וכך העיד הגה"צ רבי אליהו ראטה משם רבו הרה"ק רבי שלומק'ה מזוועהיל זי"ע, כשמזדמן לאדם ענין 'השגחה פרטית' אל ישמור את הדבר בסוד בינו לבין עצמו, אלא מוטל עליו חוב קדוש לפרסם את גילוי ההשגחה שהייתה לו. ו. הוסיף הרה"ק ה'תולדות אהרן' זי"ע מציטאמיר, כי מצינו עוד משמעות לעניין 'ספירה' שהוא מלשון 'תספורת' [וכדאיתא במשנה (שבת פ"א מ"ב) 'לא ישב אדם לפני הספר'], כלומר גזיזה והשלכה, כי תכלית מצוות מניין וספירת

ואכן, כך אנו אומרים בנוסח התפילה לאחר ה'ספירה' - 'רבנו של עולם, אתה ציוותנו לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאתנו וכו', ועל ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות¹, ולתקן את נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו מכל סיג ופגם, ולטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה².

אִיתָא בַּמִּשְׁנָה (עדויות ב י) 'משפט רשעים בגיהנום, שנים עשר חדש וכו', רבי יוחנן בן נורי אומר מן הפסח ועד העצרת³, וביארו בזה המהר"ל מפראג (ח"א) והמהרש"א, כי הימים הללו הם ימי טהרה, וכלשון המהר"ל 'כי העת הזו הוא מיוחד שמתעלה העולם', בין לחיים - לטהר עצמם לקראת קבלת התורה, ובין

העומר הוא להשליך את הרע, ועי"ז זוכה לאור, כי 'ספירה' הוא מלשון ספיר ויהלום. וכתב שם נוראות בהאי לישראל 'שימי הספירה הם ימי תשובה כמו בעשרת ימי תשובה, רק שהתיקון הוא בחינה אחרת ויותר גדולה מעשיית'. ז. מנהג רבים לומר אחר ספירת העומר תפילת 'רבנו של עולם אתה ציוותנו על ידי משה עבדך לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו וכו', אכן באמירה לחוד 'לא יצא'... אלא העיקר הוא הצעקה והזעקה אל הקב"ה שאכן נזכה להיטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה, וכמו שכתב האור החיים הק' על הפסוק (דברים כו ז) 'ונצחק אל ה' אלוקי אבותינו' - כאן רמז שצריך האדם להתפלל אל ה' בכל יום שיצילהו מיצר הרע.

כ"ק אאדמו"ר הרה"ק מלעלוב זי"ע היה נוהג לספור ספירת העומר בביתו, כשהוא עומד על יד הכותל וזועק בקולות וברקים ומטיח ראשו בקיר, עד שהיתה אמי מורתי ע"ה חוששת לשלומי ולשלום הכותל... פשיטא שאין זה הנהגה לרבים, ולא באנו לומר לדפוק את הראש בכותל... אך העיקר הוא לדפוק בלב... צא למד, כי בנוסח בני עדות המזרח נוהגים לומר ב'לשם יחוד' קודם הספירה את הפסוק (יחזקאל טז ו) 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיון ואומר לך בדמיון חיי ואומר לך בדמיון חיי' (הוא הפסוק המדבר על יציאת מצרים), וללמד בא על תפקיד ימי הספירה שצריך 'להקיז מדמו' למען שמו ית' באהבה, ולהקריב מעצמו ומרצונותיו, ורק על ידי 'בדמיון - חיי'...

ובהאי עניינא, הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע היה מרבה לספר שפעם נכנסו קבוצת בחורים ממצויני הישיבה אל הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, ואמר להם, קינדערלעך, הרי אמרתם את ההגדה, והתחיל לחזור לפניכם מלה במלה את הפסוק (יחזקאל שם ז) 'ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים שדים נכוננו ושערך צמח ואת ערום ועריה', ולא הוסיף שום פירוש, אבל כוונתו הייתה ברורה וזועקת, 'ותרבי ותגדלי', הנכם גדלים וגדלים, ואחרי הכל מוצאים עצמם במציאות של 'ואת ערום ועריה', וכך שהה בשתיקה משך זמן ארוך ומדי פעם נאנח מאד, הבחורים עמדו שם וארכבותם דא לדא נקשן. ולאחר שעה ארוכה פתח שוב ואמר את המשך הפסוק, 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיון ואומר לך בדמיון חיי', והיתה כוונתו שרק ע"י שנאבק ביצרו ו'מתבוססת בדמיון', זה מביא לחיות דקדושה כי 'בדמיון חיי'.

ח. על כן יאמרו המושלים, הנה כאשר נראה את 'ראובן' הולך ברחובה של עיר ו'טשעק' (צ"ק) בידו, ואין אנו יודעים מה נכתב בטשעק, כמה כסף הוא שוה, כיצד יתוודע לנו ה'סוד', כשנהיה נבון המבין דבר מתוך דבר. הכיצד, אם נראה שהוא פונה לחנות וקונה בו ש"ס' אזי נדע ששווי הטשעק הוא כמה מאות דאללער, לאידך אם נראה שהוא נכנס לחנות המוכרת תכשיטים וכלי זהב שמע מינה שרשום על הטשעק לכל הפחות ארבע נאמבערס (ספרות - 1,000) ומעלה, לעומת זאת אם יקנה עמו בית דירה - ברור בעליל שרשום עליו שבע מספרים (1,000,000)...

ועל דרך זה ממש, אם ברצונך לדעת כמה גדול ערכה של מצוות ספירת העומר הבט וראה בבקשות שאנו מבקשים אחרי שקיימנו את המצוה, ובכן יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו, שבזכות ספירת העומר שספרתי היום יתוקן מה שפגמתי בספירה ואטהר ואתקדש בקדושה של מעלה, ועי"ז יושפע שפע רב בכל העולמות, ולתקן את נפשותינו מכל סיג ופגם, ולטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה, ומכאן תבין (לכל הפחות במקצת) כמה 'שווה' היא ספירת העומר ואלו תיקונים גדולים נפעלים על ידה ועד כמה רב ההשפעות בזכותה, ומכאן תלמד עד כמה כדאי להשקיע במצוה זו...

ט. והנה איתא בזה"ק (ריש פר' קדושים, פא.) 'תאני רבי אבא, דכד מטאן חברייא לפרשתא דא הוו חדאן [משבאו החברים התנאים הקדושים בלימודה של פרשת 'קדושים תהיו' היו שמחים], והרי, שעסק הטהרה והקדושה צריך להיות בשמחה. ורימזו לה הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פסח ד"ה ספירה) כי 'ספירה' בגימטריא 'בשמחה'.

באר הפרשה - פרשת אמור

שומר הכתוב (משלי י כו) 'יראת ה' תוסיף ימים', ומבאר, כי הנה חיוב מצוות ספירת העומר הוא למנות חמישים יום, ומאחר שאין איש יודע עתו, ואין ביד האדם לדעת אם אכן יזכה לספור כל אותם הימים, אם כן כיצד אנו מתחילים למנות. אלא ביאורו, כי על כך נאמר יראת ה' תוסיף ימים, כלומר, בהיות שהמצוה הזאת מכניס בכך יראת שמים תוסיף חיים ותזכה לגמור כל הימים.

ולמדו מכאן בעלי המוסר חיזוק גדול לכל ענייני העבודה, כי פעמים הרבה מצוי שהאדם רוצה לקבל על עצמו קבלות טובות להתעלות בעבודתו ית"ש, אך הוא ירא שמא לא יהא בכוחו לעמוד בהם, תשובתו היא, כי אין לו ממה להתיירא, שהרי כבר הבטיחו חז"ל הק' שהבא לטהר מסייעים אותו², ואם אכן יקבל

למתיים. ועל כן, נידונים הם מן הפסח ועד העצרת, שתכלית עונשי הגיהנום אינם בתורת 'נקמה' אלא לטהר את הנשמה עד שתהא זכה ונקייה ומצוחצחת וראויה לבוא לחלקה בגן עדן. הוסיף על כך הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שהרי 'מידה טובה מרובה', ובוודאי הזמן גרמא לראות בעודו בעולם הזה לטהר ולקדש עצמו בימים אלו - שלא יצטרך לראות פני גיהנום³.

תמימות תהינה - הבא לטהר מסייעים לו

בפרשתן (כג טו-טז), 'וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאתכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום', בה דרש רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע (הובא ב'מאור החיים', מאת תלמידו רבי משה פרנקו) 'זהו

י. ויש שפירשו שזמן העונש הוא מן הפסח ועד העצרת, להורות על חסרון העבודה שהיתה לו בעודו בעוה"ז בימים אלו, שאם היה נוהג בהם כראוי, ומטהר עצמו בהכנה דרבה לקראת חג השבועות, לא היה בא לידי גיהנום (וע' במהר"ל שם).

יא. והנה מצינו לכמה ממוני המצוות שמנו את מצות ספירת העומר במצוה ש"ז (מהר"ם שיק על מנין המצוות, ועוד), ורמז יש בדבר, שהיא המצווה האמצעית בין התרי"ג מצוות, שיש ש"ו מצוות לפניה, וש"ו מצוות לאחריה, ללמדך שמצוה זו היא העיקר וכל התורה כולה תסובב סביב ענין זה... שהרי תכלית מצוה זו היא כדי לקדשנו בקדושה העליונה ולטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו (כמו שאומרים בנוסח רבש"ע אחרי הספירה) וזה כל התורה כולה, ואידך זיל גמור... יב. בספר הנפלא 'בדידי הוה עובדא' (להגרש"ד פריעדמאן שליט"א) מביא מעשה שהיה, בעת התפילה שיחקו הילדים בחצר בית הכנסת, רצו במרוצתם הלך ושוב וכו', והנה עבר שם 'עובר אורח', קרא לאחד הילדים ונתן לו א געשמאקע קענדי (סוכריה), והילד הודה לו מקרב לב - כש'כל הנערים' שמסביבו מקנאים בו על שהוא זכה ללא כל יגיעה לקבל לידו קענדי, ואילו הם לא קבלו מאומה, אבל לא יכלו לעשות מאומה, כי העובר אורח ה'נדיב' כבר פרח והלך לו. אמנם, הגם שמראה הקענדי היה מושך לב, מ"מ הילד שבא מבית שחינכו אותו כראוי, נכנס לתוככי ביהכנ"ס כדי לשאול את אביו האם ה'הכשר' שעליה טוב, האם זה כשר למהדרין... עיין בה האב, וגלגל אותה לכל הצדדים, ומיד החוויר ונבהל עד לאימה, כעבור כמה רגעים שאל את בנו, מי נתנה לך, ענה הילד אחד מעוברי אורח... רץ האב לחצר ביהכנ"ס לבדוק מיהו הנותן, והאם נתן לעוד מישהו, כי נתברר שהקענדי היה כדור נפתלין (חומר מסוכן מאד, המשמש להדברה כנגד חרקים), והגם שהמראה שלה היה מושך, אבל למעשה היה זה רעל וסם המוות ל"ע, והמה חשבו שרק בנו היה בר המזל שקיבל הקענדי, ועפ"י האמת רק הוא הסתכן ל"ע... ואכן, האב הסביר לבנו שבזכות שמירתו על 'כשרות' ניצל ממות לחיים. הרי לך כפשוטו שיראת ה' תוסיף ימים...

עוד נוסיף ביתר עומק, כי באמת אין זה רק 'מעשה שהיה' עם ילד אחד... אלא 'מעשה' זה חוזר ונשנה בכל עת ושעה... אותו זקן זה היצר המלך זקן וכסיל, מביא לפנינו 'קענדי' עטוף יפה ומצייר אותו כ'מושך' את העין, מושך את הלב, כל פעם לפי הענין, והכוונה לנסיון של שמירת עיניים, נסיון של לה"ר עסיסי... או 'כלים' שהוא מביא לפנינו בכל שם וחניכא דאית להו (טלפון חכם וכו') וכו' וכיו"ב, היצר מדמהו לפנינו כקענדי - סוכריה מתוקה ועריבה מאד לחיך... אבל עפ"י אמת אין זה אלא סם המוות ממש, ואפשר ח"ו לסבול מכך לדורי דורות, אף אנו נהיה כאותו ילד, שחייבים 'הכשר' טוב על כל דבר, זה מה שהציל אותו וגם יציל אותנו, אם נעשה רק מה שכשר עפ"י הלכה ועפ"י התורה, ויראת ה' תוסיף חיים...

יג. רמז נפלא כתב הרה"ק ה'חסד לאברהם' מראדאמסק (בן הרה"ק ה'תפארת שלמה') זי"ע (מצורע ד"ה והובא), כי ראשי התיבות של 'והסירותי את לב האבן מבשרכם' (יחזקאל לו כו) הוא כאותם ראשי התיבות של הבא לטהר מסייעים

על עצמו כראוי, בוודאי יתן לו הקב"ה כוחות עליונים ויראת ה' תוסיף ימים, שכשם שעצם מצוות ספירת שיוכל להשלים רצונו הטוב". וגם על זה נאמר הכתוב העומר מוסיפה ימים בכדי שיוכל להשלים את המניין

אותו, כי הבא לטהר ורוצה לעלות במסילה העולה בית א-ל זוכה לעזר וסיוע ממעל להסיר לב האבן מבשרו ולהרחיק ממנו את היצר הרע.

יד. הרי לפניכם תוכן אגרת אשר שלח בעל המעשה מדרי עי"ת בית שמש יצ"ו, ככתבו וכלשונו בקיצור מעט, לפני שלש שנים בליל ל"ג בעומר תשפ"ב השתתפתי במעמד ה'הדלקה' שהתקיימה בבית שמש, שם היתה התעוררות גדולה לקבל קבלות טובות ולהתחזק בענייני יראת שמים ושמירת עניינים, ובאותו זמן נשגב אכן קבלתי ע"ע קבלה חזקה בשמירת עניינים, עד שכהיום תהילות לא-ל עליון עיני שמורות נקיות וטהורות לחלוטין, לאחר כמה שנים שניסיתי בכמה אופנים ללא הצלחה בנושא זה.

והנה בחודש ניסן תשפ"ד התעוררתי בבוקר אחד עם הרגשת כאב עז בגופי, ניגשתי לרופא שבדק אותי, ולפי מה שהיה נראה לו קבע שעלי לגשת לבדיקה יותר עמוקה, שאותה אפשר לערוך רק במקום (מרפאה) מיוחד, הנמצא שלא בתוך שכונת שומרי תורה ומצוות... ובתוך קניון (Shopping Mall) המלא בדרך כלל באנשים, עיני חשכו ולבי דאב, מאחר שכבר קרוב לשנתיים ימים אני נמנע להכנס למקומות כאלו אפילו לצורך גדול. על כן שאלתי את הרופא, האם כ"כ נחוצה הבדיקה או שאפשר לוותר עליה, ענה הרופא שמדובר בענין של חשש פיקו"נ, ואין לעשות חכמות. ניסיתי לקבוע תור עוד לפני חג הפסח - בטרם שחום הקיץ יוצא על הארץ, אבל התור היחיד שנשאר היה בער"פ לאחר שריפת חמץ, בלית ברירה קבעתי תור ליום כ"ח ניסן, לא ידעתי מה לעשות, נשאתי תפילה מדי יום לבוא עולם שישמור על נשמתי שתישאר בטהרה.

בהגיע היום, יום שני פרשת קדושים כ"ח ניסן, ובבוקר ירדו גשמים עזים בכל העיר, הגם שזה מזמן כבר פסקו הגשמים וכבר הפסיקו מלהתפלל עליהם, רבים ראו ותמהו, הכיצד בתאריך מאוחר כזה ועוד בשנה מעוברת יזלפו גשמי מלקוש מרובים... אך אני כבר ידעתי, כי בורא עולם הכין לי מתנה מיוחדת, יצאתי למקום הרופא עם טעקסי (מונית) וללא בתי עיניים (משקפיים), אך למרבה הפלא הרחובות לכל אורך הדרך וגם בסביבות הקניון היו רייקם מאדם, הגם שבימים כתיקונם 'בקעי בה רבים' - שרובם אינם לובשי תפילין דר"ת... גם הבנין עצמו היה כמעט ריקם מאנשים, הכל עבר חד וחלק, מבלי להמתין בתור ארוך ומבלי להיכשל במראות פריצות ח"ו, משם חזרתי עם טעקסי, וראה זה פלא, מיד כשהגעתי לביתי נעצרו הגשמים והשמש יצאה על הארץ, וראיתי כיצד השי"ת שמר עלי בנטרותא יתירתא.

למעשה, תוצאותיה של אותה בדיקה העלו חשדות שאינם טובים ה"י, כשכל הזמן הכאבים נמשכים, רופא המשפחה שלחני לפרופסור מומחה בירושלים, שיקבע את מצבי לפי נתוני הבדיקה ולפי עוד כמה בדיקות שיעשה, האם עלי להמשיך משם לבית החולים לטיפול רפואי על זה... הזמנתי תור לאותו פרופסור בחרדה ודאגה, כי אם חלילה אצטרך ליסע משם לביה"ח, הרי אני נכנס ללוע הארי מבחינת שמירת עניינים ואני אנה אני בא, שוב עלתה בי המחשבה אולי להתעלם מכל הענין ולא לגשת לרופא ולסמוך על הנס, אבל ידעתי שאסור לי לעשות כן, הרביתי בתפילה לבוא עולם שיוירני וינחני באורח מישור שאדע מה עלי לעשות.

באותו יום שהגיע התור, הרגשתי שהגעתי לשעת דחק נורא, והנני עומד בפרשת דרכים במקום סכנה, מצד אחד סכנה גשמית ומצד השני סכנה רוחנית, שכן בית החולים הוא מקום נסיון גדול בנושא זה כידוע. בתפילת שחרית נפתחו מעיינות עיני, ובכיתי להשי"ת ואמרתי, 'רבש"ע אני רוצה להגיע לבית החולים ולהיכנס למקום של נסיונות, אם נא מצאתי חן בעיניך רפא נא אותי מבלי שאזדקק להגיע לבית החולים, ואם לאו מוטב לי ללכת לבית החיים ואל אראה ברעתי', לאחר בקשה זאת הוקל לבי, ונעשה לי 'קל ללכת'.

משם נסעתי ירושלימה לאותו פרופ', כשמחשבותי טורדות אותי, כי יתכן שאלו השעות האחרונות שלי בעולם הזה, ואולי אזכה שיבא הנס מכל מקום, הפרופ' עשה עלי כמה בדיקות ובעיקר עבר על תוצאות הבדיקה המורכבת הנ"ל, ישבתי מולו בדריכות ובמתח, ולאחר כמה דקות של דממה הפטיר בקול חו"ד המפתיעה, הכל בסדר (תקין), אתה יכול ללכת הביתה, שאלתי אותו, והרי יש לי כאבים עזים, ענה שוב, הכל בסדר, אינני רואה כלום. תיכף כשיצאתי משם פניתי לביכ"נ סמוך, שם פרצתי ברגשי הודיה לה' על הנס הגדול, יצויין שלאחר כמה ימים נעלמו כל המכאובים, והנני ב"ה בריא אולם כאחד האדם, הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו.

כתיקונו, כך כל תוספת יראת שמים מוסיפה כוחות רוחניים עצומים בנפשו.

חזקו ויאמץ לבבכם - לעולם לא יאבד תקוותו בפרשתו (כא א-ב), 'לנפש לא יטמא בעמיו, כי אם לשארו הקרוב אליו', וביאר הרה"ק ה'נועם מגדים' זי"ע וול"ק, היות כי כן דרכן של קצת בני אדם כי יקרה להם מקרה חטא ועון ח"ו, אזי ירבו עצבותם כל הימים, ובאמת זה דרכם בסל למו, ובוודאי שצריך חרטה במרירות גדול על חטא ועון, אך זה בשעה וקצת מהיום, ואילו אחר זה יבטח בשם ה' וישען באלוקינו כי ירבה לסלוח^{טז}, וירחיק העצבות^{יז} כי זהו טומאה רבה, וגורם סילוק השכינה וההארה בידוע, והעבודה זרה תקרא בשם 'עצבים' - שמעציבין עובדיהם, וזהו לנפש לא יטמא בטומאת העצבות, בעמיו, בעת שהוא

ובן כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע על הפסוק (שמות טו כו) 'ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלוקיך, והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חוקיו, כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך, וז"ל, ויאמר אם שמוע תשמע, נ"ל שהוא הבטחה, 'אם שמוע' - תקבל עליך לשמוע, אז אני מבטיחך כי 'תשמע לקול ה' אלוקיך' - כי יעזרך ה', 'והישר בעיניו תעשה' - כי לא יאונה לצדיק כל און ורגלי חסידיו ישמור, עכ"ל^{טו}.

שמעתי מאחד, אשר נאלץ להתאשפז בבית החולים 'איכילוב' שבתל אביב, וביום קודם לכן קיבל על עצמו להקפיד להניח מים לנטילת ידים שחרית (נעגל וואסער) סמוך למיטתו בכדי שתיכף בהקיצו משנתו בבוקר יטול ידיו בטרם יניח כף רגלו על הארץ. וכאשר נכנס לביה"ח נוכח לראות כי אין שם כלים המיוחדים לנט"י (קערות וספלים), ואמר לעצמו 'בדליכא כולי עלמא לא פליגי' - אם אין כלי נטילה הרי אונס רחמנא פטריה, ויהי בערב, הגיע אביו לבקר וידו אוחזת בכלי נט"י, והוא מסיח לו לפי תומו, כי היום הגיע איש אשר נדבו לבו ועמו הרבה כלי נט"י לזכות בהם את הרבים, אלא שעובדי ביה"ח לא הניחו לו לחלקם בחדרי החולים, על כן הניחם סמוך לבית הכנסת, שכל הרוצה ליטול (תיתי משמע) יבוא ויטול... בינו והתבוננו כיצד הקב"ה מסייע לאותם הפותחים פתח לטהר עצמם, שמיד לאחר שקיבל על עצמו תוספת טהרה וקבלה טובה בעיניי יראת שמים סיבבה ההשגחה העליונה להכניס מחשבה טובה בלב יהודי אחר לתרום כלי נט"י לבית חולים למען יוכל הלה לעמוד בקבלתו הטובה, ועמו יחד כבר זכו עוד יהודים במצוה.

טו. ושני 'הבטחות' נכללו בדבריו למי שמקבל על עצמו 'לשמוע'. א. הקב"ה יעזרהו כנגד יצרו הרע שיוכל לנצחו ולעבוד את הבורא ית"ש. ב. רגלי חסידיו ישמור להצילו ממחלה וכל מיני מפריעים, כל מיני מעכבים (באונס) מקיום אותה קבלה טובה.

סיפר הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל מאי דהוי עימיה בצעירותו, שביקש מאחד לקבוע עמו 'שותפות' וללמוד עמו ב'חברותא' דבר יום ביומו, אמר לו הלה, הנה אני איש ידוע חולי, כי בטבעי יש לי רגישות לקור ולצינה ונוטה אני לחלות עי"ז פעמים הרבה, ולא עוד, אלא בכל פעם שאני נחלה מן הצינה הנני נאלץ לשכב במיטה לזמן ממושך לכמה שבועות, וממילא מה לך לקבוע 'חברותא' עם איש כמוני, והרי מעת לעת יהיה 'הפסקה' ברציפות הלימוד, מוטב שהרב יחפש אחר 'שותף' בריא שיוכל ללמוד עמו בקביעות. נענה לו הגר"ח, מאן יימר שאם תקבל על עצמך ללמוד בקביעות כחק בל יעבור שעדיין תחלה ותצטנן... נמנו וגמרו שמתחילים ללמוד בצוותא, ואכן 'סדר' זה נמשך תקופה ארוכה מאוד, ומדי יום למדו כפי שסיכמו באין שום מפריע - לא חולי ולא צינה... ויהי היום ונאלץ ה'שותף' ההוא להיעדר מסיבה נכונה ביותר (לטענתו), ולמחרת היום אחזתו צינה ונפל למשכב ונתבטלה ה'חברותא'... ללמדנו ארחות חיים, כי המקבל על עצמו הנהגה טובה בקביעות הרי המקום ב"ה בסעדו ובעזרו שיוכל להשלים חפצו הטוב, ולהינצל מכל 'צינה' ומשאר מרעין בישין...

טז. אומרים שהרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע היה אומר בשם הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע, שבשמים אין אומרים 'פלוני עבר עבירה'... אלא כך אומרים, לפלוני יש כעת אפשרות לשוב בתשובה שלימה.

יז. מעשה היה בימי הרה"ק ר' דוד מטאלנא זי"ע אשר איש אחד ביקש לשלוח יד בנפשו ח"ו ועלה על הגג כשהוא מחשב לקפוץ מן הגג עדי ארץ, ניגש אליו הרה"ק ואמר לו, וכי 'חכמה' היא לקפוץ מלמעלה למטה, הרי אפילו נער קטן וטיפש יכול לעשות כן, הבה ונראה כוחך וגבורתך אם תוכל לקפוץ מלמטה עד למעלה... וכמובן שהאיש מילא פיו שחוק וכבר לא אבה עשות השטות הגדולה אשר חישב לעשות.

בבבית הקדושה ועמיה ואזלא [עמיו' מלשון גחלים הקדושה שנשאר בו"ה, הקרוב אליו, יראה להתקרב עוממות], אך ככה יתנהג, כי אם לשארו, השארת לה'. עכ"ל"ט.

ולענייננו אנו, אין כל 'חכמה' להוריד את האף ולהישבר לאחר 'נפילה', שהרי כולם יכולים לעשות כן... אלא בזאת יתפאר האדם, שגם במצב שכבר נפלו פניו יצליח לרוממם עדי מרום...

יח. חיזוק נפלא הוכיח הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע מהאמור בפרשתן (כא ד) 'לא יטמא בעל בעמיו להחלו', ופירשו חז"ל (תו"כ כא י, וכמובא ברש"י) שהכוונה לכהן שנשא גרושה באיסור, שאסור לו להיטמא לה לאחר מותה, ועתה בואו חשבון במי הכתוב מדבר, בכהן 'עבריי' (שייגעץ) שעבר איסור בפרהסיא, שהרי נישואין הם עניין המפורסם לכל, ונעשים במעמד רבים מישראל, ומסתמא בית דין ניסו לקיים מה שנאמר (פסוק ח) 'וקדשתו', וכפירוש רש"י 'בעל כרחו, שאם לא רצה לגרש הלקה ויסרהו עד שיגרש' אלא שלא עלתה בידם להפרישו מן האיסור לגודל קשיות ערפו, ומעתה מה שייך לומר לאותו כהן נבזה 'לא יטמא', וכי איזו קדושה נשאר בו לאחר כל מה שעולל... אלא מכאן ראייה ברורה וניצחת, כי כל יהודי אף אם נמצא במצב השפל ביותר, אחר שכבר הרבה לפשוע ח"ו עדיין נשארה בו קדושה עליונה, וגם אותו מזהירין 'לא יטמא' - יזהר וישמור על קדושתו לכל יטמא לאותה מתה...

הוסיף על כך בספר 'טעם הצבי' (להר"צ אברומוביץ זצ"ל) שהנה 'אונקלוס' תרגם פסוק זה 'לֹא יִסְתַּאֲב רִבָּא בְעִמָּה לְאַחֲלוּתָהּ', וביאר הרמב"ן מהו 'רבא בעמיה' - נכבד בעמו (עיי"ש), ועפ"י דברי ה'בית ישראל' יש לומר שכך אמר הכתוב לאותו כהן שחטא בגרושה, הרי אתה נכבד בעמך, גם לאחר כל מה שחטאת עדיין יש בך מקדושתו של אהרן, על כן היזהר שלא להיטמאות... ולדין יאמר לכל איש ואיש מישראל - אתה נכבד בעמך, אל 'תחלל' קדושתך...

מעשה באיש יהודי שלמד בישיבה אצל האדמו"ר רבי יעקב יוסף מספינקא זצ"ל לפני ה'מלחמה', אלא שלדאבון לב מאורעות המלחמה השפיעו עליו, הלה עלה לארה"ק וירד מהדרך, עד שנעשה 'להכעיס'ניק' ר"ל, עם כל הפירושים ל"ע.

בשנת תשי"ד, כשהגיע הרבי מספינקא לארה"ק בפעם הראשונה אחר המלחמה, שמע על כך אותו יהודי ונזכר בימי לימודיו בישיבה ובקשר שהיה לו לבית ספינקא, והחליט להיכנס לטיש (עריכת שולחן) של רבו. ואכן, הוא נכנס לביהמ"ד אבל הטמין עצמו ונחבא באחת הפינות כדי שלא ירגישו בו. אחר הטיש עבר הקהל לומר 'גוט שבת' לרבי, היהודי הלזה הסתפק האם לעבור, כי לא היה בטוח בעצמו האם הרבי יכירו, שהרי קודם המלחמה היה עטור בזקן ובפאות וכאן הוא עומד בלי כלום, ואך בקושי מצא כיפה לבוא עמה לביהמ"ד.

לבסוף החליט, אעבור להתברך, אבל אדרבה, עדיף שהרבי לא יכירני. אולם, כשעבר ליד הרבי, מיד הכירו, ושאלו בשתי מילים, חיים, היכן הגארטל... כששמע היהודי את המילים הללו, הרגיש את החמימות והאהבה השופעות אליו מהרבי, אשר למרות שהכירו וראה איך שהוא נראה ל"ע מ"מ לא העיר לו אלא על הגארטל החסר בלבד... נהפך לבו בקרבו. חזר למוטב, ושינה את כל אורחות חייו, שלח את ילדיו לתלמודי תורה, וזכה להקים בית של תורה ויראת שמים (כ"ק אדמו"ר מספינקא שליט"א, 'קובץ שיחות קודש' תשנ"ח).

ולדין, הנה כאשר נתבונן מעט נבין בזה דרכים נפלאות לחיזוק נפשות אבודות, שבורות ומיואשות, כי זה דרכו של היצר 'להעמיד' לפני האדם את תמונתו, שיביט על עצמו כמי שכבר סר מהדרך... כמי שכבר איננו במצב ומעמד טוב, ומשם כבר הכל 'כשר' לעשות... אמנם כמו במעשה זה, כאשר הרבי העיר לו חיים, היכן הגארטל... חיים, היכן הגארטל... היה בזה כעין 'אמירה' לא ולא, לא מיניה ולא מקצתיה, עדיין הנך אותו חיים כפי שהיית מקדמת דנא, ללא כחל וללא שרק... לא אירע עמך מאומה, ולכן ראה נא זיך צושטעלן (להתייצב על דרך טוב) למעמד שהינך באמת... אף כל אחד מאתנו יאמר ליצרו, איני יודע מה אתה סח, הנה אנכי אותו חיים, אותו משה, אותו בערל מימי קדם, לא נפלתי לעמקי שאול, אינני 'שייגעץ' ולא אירע עמי כל רע, שוב אשוב ללבוש הגארטל (משל הוא, וכל אחד יבין מזה למה ששכח וכבר השיל מעליו, בלבוש, או במעשים וכיו"ב) ואשוב לעסוק בעשיית טוב ובסור מרע כפי הנדרש ממני.

יט. נוראות מצינו בזה הענין בראשית דרכיהם של בני ישראל בצאתם ממצרים, כי כבר כתב הר"ן (פסחים כח. מדה"ר) וז"ל, ובהגדה גם כן אמרו בשעה שאמר להם משה תעבדון את האלוקים על ההר הזה אמרו לו ישראל, משה רבינו אימתי עבודה זו, אמר להם לסוף חמישים יום, והיו מונין כל אחד לעצמו, מכאן קבעו חכמים לספירת העומר.

ולעולם אל יאבד תקוותו, כי גם המרוחק ביותר בידו לשוב ולהתקרב אל הבורא ית"ש^{כא}. והכי איתא בגמ' (סנהדרין עא.) רשב"י אומר, 'בן סורר ומורה לא היה ולא נברא', ולמה נכתב, דרוש וקבל שכר. וביאר ב'ספר החיים' לאחי המהר"ל (גאולה וישועה פ"ה) וז"ל, ודרש זה הוא מה שכתב בספר הזוהר (ח"ג קצז:) שהוא רמז לישראל שהם בנים סוררים וזה לא היה ולא נברא, דלא עלה על דעת אביהם שבשמים להחליף אותה באומה אחרת^{כב}.

עכ"ל. והרי במשך באותן ה'חמישים יום' נפלו בני ישראל כמה וכמה פעמים, כאשר באו אלימה ולא מצאו מים - וילונו על משה, וכן ברפידים - ויבוא עמלק, ואף על פי כן לא נפלו בקרבם לחשוב שאבדה תקוותם (גם לא התחילו למנות מחדש, אלא עדיין) 'היו מונין כל אחד לעצמו', והמשיכו כל אחד בעבודתו לספור דבר יום ביומו כאילו לא אירע מאומה ועדיין במדרגתם הראשונה הם עומדים, ובשכר זה זכו לקבל תורה מסיני. כי אכן זאת היא ההכנה הראויה לקבלת התורה - להתחזק בכל עת מבלי להתייאש.

ובזה ביארו הא דאיתא (סי' תפ"ט ס"א) שצריך לספור ספירת העומר מעומד, כי הספירה היא ההכנה לקראת 'קבלת התורה' ובא לומר כי כן היא דרך הישרה, שיעמוד על מקומו ויעצור ממרוצתו, ויאמר לעצמו 'עד כאן, מכאן ואילך בריה חדשה אנוכי'.

וכה רמז הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע בלשון השו"ע (ריש תפ"ט) 'יספור מיד כשתחשך', שהכוונה היא שמיד כשחשכה לו לאדם, והוא מרגיש בקטנות המוחין, עליו להתחזק ולספור תיכף יום חדש, לשכוח מכל עברו ולהתחיל חיים חדשים, מיד ויתעלה... ולא יתן למחשבות הייאוש לשלוט עליו. וביסוד זה מבארים, דלכן אומרים והקרבתם מנחה חדשה לה', כי מתחדשים תמיד.

והנה ידוע שהיה ויכוח בין הצדוקים וחכמי ישראל בפירוש לשון הכתוב 'וספרתם לכם ממחרת השבת', הצדוקים אמרו שמדובר ממחרת השבת ממש, והיינו שתמיד תתחיל ספירת העומר ביום ראשון בשבוע (מוצש"ק) וחכמי ישראל אמרו שיום ראשון של חג הפסח נקרא 'שבת', והכוונה למחרת החג (מנחות סו. ועוד).

ויש להעמיס בזה, כי הצדוקים אמרו, רק ביום ראשון בשבוע - בתחילת דבר, אוכל לקחת את עצמי לידיים, אבל לא בסתם גרינע מיטוואך (כינאי ליום סתמי)... וחכמי ישראל אומרים, בכל עת וזמן, יש לקחת עצמו לידיים... ובאמת כשתעיין תמצא שלדעת רוב הראשונים אין ענין וקשר בין יום אחד לשני של הספירה, אלא כל יום ומצוותו, ולפי דרכם אם שכח לספור יום אחד סופר למחרת עם ברכה (ורק משום ספק ברכות להקל אין אנו מברכים), לומר לך כי בכל יום ויום אפשר לקחת עצמו בידיים.

כ. דבר נורא אמר הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל ראש ישיבת מיר בארה"ב ללמוד ממה שנאמר בסוף פרשת קדושים (כ ב-ז) 'ואל בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל ומן הגֵר הגֵר אשר יתן מזרעו למולך, מות יומת עם הארץ ירגמהו באבן, ואני אתן את פני באיש ההוא והכרתי אותו מקרב עמו כי מזרעו נתן למולך למען טמא את מקדשי ולחלל את שם קדשי וכו', והנפש אשר תפנה אל האובות ואל הידעונים לזנות אחריהם ונתתי את פני בנפש ההוא והכרתי אותו מקרב עמו, והתקדשתם והייתם קדושים כי אני ה' אלוקיכם', והנה אי אפשר לתאר גודל השפלות הרוחנית של האיש המוסר מזרעו למולך וההולך אחרי אובות וידעונים, וכמו שיש ללמוד מהעונש הנורא שעליו נאמר 'ונתתי פני באיש ההוא', וכפירש"י, 'פונה אני מכל עסקי ועוסק בו', ומכל מקום ממשיך הכתוב לומר והתקדשתם והייתם קדושים, כי גם איש נחות דרגא כמוהו, עדיין ישנו בכלל 'והתקדשתם' - עדיין יכול הוא להתקדש בקדושה של מעלה, וגם עליו נאמר כי אני ה' אלוקיכם ולא מאסתיו ולא געלתיו, אלא חפץ אני בו למען לא ידח לגמרי...

כא. ולכל הרואים עצמם מרוחקים מן הקדושה ודרך הטוב נענה ונאמר, הנה כל מקור הדין ש'כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה', נלמד (מגילה כג:) ב'גזירה שוה' ממה שנאמר בפרשתן (כב לב) 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', ולמדו גזירה שוה 'תוך - תוך' מהנאמר בעדת קרח נאמר (במדבר טז כא) 'הבדלו מתוך העדה', ושם היו 'עשרה' ומקורו מ'עדה - עדה' מהמרגלים שנאמר בהם (שם יד כז) 'עד מתי לעדה הרעה הזאת', שאף הם היו עשרה [שהרי יהושע וכלב לא היו בכללם]. ולכאורה תמוה שכל ה'לימוד' לכל דבר שבקדושה - ילמדו דייקא מכל החוטאים בבני ישראל, כעדת קרח ועדת המרגלים. אלא אמר הרה"ק רבי מנדל מרימינוב זי"ע (מנחם ציון) שאדרבה הא גופא באה הגמ' ללמדנו, שאפילו רשעים גמורים כקרח ועדתו וכמרגלים הרי ה'תוך' - בפנימיותם 'טוב' הם, ועדיין תקנה יש להם, כי כל מעשיהם הרעים אינם אלא כמלבוש חיצוני, ומהם נלמד על כל דבר שבקדושה.

מִן הַבָּאֵר

איתא בגמרא (יבמות סב:) 'שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת ועד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת, ולכן אנו נוהגים מקצת דיני אבלות באלו הימים, וכתב ה'בית יוסף' (סי' תצ"ג) בשם רבי זרחיה הלוי, שאין הכוונה עד העצרת ממש, אלא עד 'פרוס העצרת' – כב' שבועות קודם העצרת והוא ביום ל"ג בעומר, שבו פסקו מלמות. וכתב הרמ"א בסימן זה (ס"ב) שנהגו בשמחה ביום זה. ומקשה ה'פרי חדש' (שם) 'מה טיבה של שמחה זו, ואי משום שפסקו מלמות, וכי זו שמחה היא שלא נשאר בהם מי שימות ל"ע. ומתרץ ה'חיד"א' (טוב עין [סימן י"ח] סימן תצ"ג דין ב, וכע"ז בפרי חדש), שהשמחה היא על התלמידים שהעמיד ר' עקיבא באותו היום, כדאיתא שם בהמשך הסוגיא, 'עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם (לימדם את תורתו), רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע. והם הם העמידו תורה'. ואין לך שמחה גדולה כשמחה זו שהעמידו את התורה מחדש.

עתה בינו והתבוננו נוראות. קודם הפסח עמד רבי עקיבא בראשות ישיבה של כ"ד אלפים תלמידים, כולם גדולי תורה. ויהי אך יצא יצא הפסח החלו מתים לו תלמידיו על פניו בזה אחר זה ה"י (חשוב נא כמה 'הלוויות' היו בכל יום ויום). הרי עפ"י טבע אנושי היה על ר"ע לנטוש הכל, ולהוכיח שיש בזה משום סימן מן השמים שאין רוצים את ישיבתו, והיה שב אל ביתו... אבל חפוי ראש, סגור ומסוגר... אך רבי עקיבא לא שת לבו לכל אלה – אלא אמר 'תורה מה תהא עליה', עמד והתחיל הכל מ'בראשית', קיבץ את חמשת התלמידים למדם את תורתו ומשם יצאה תורה לישראל עד היום הזה, ולא עוד, אלא שבזכות זה זכה להעמיד תלמיד גדול כרשב"י, שמי לנו גדול הימנו. וללמדנו שלעולם אל יתיאש אדם אפילו במצב שנראה גרוע ביותר, וכל 'שמחת היום' היא על כך שלא נתיאש רבי עקיבא ונסוג אחור אלא התחיל מחדש.

כב. יש שביארו בענין זה, שהרי מבואר בגמ' (שם ע"ב) הטעם שבן סורר ומורה חייב מיתה אף שלא עבר על עבירות שחייבים עליהם מיתה, כי סופו שיושב בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות מוטב ימות זכאי ולא ימות חייב, וכנגד זה אמר רבי שמעון לא היה ולא נברא, שלא תיתכן מציאות כזאת שנחליט כבר עתה על יהודי שבוודאי יבוא לידי חיוב מיתה, כי אפילו הרשע הגדול ביותר יש לו תקוה להיטיב דרכיו – כי לא תשכח מפי זרעו, 'ואפילו לפחותים'. ביאור נורא הוד אמר כ"ק מו"ח האדמו"ר מזוטשקא זי"ע בלשון הזמר בר יוחאי 'יוד חכמה קדומה השקפת לכבודה פנימה', כי רשב"י עסק בפנימיות התורה, ולכן היה אומר כשתשקיף ותביט היטב בעמקותו של איש יהודי ובפנימיותו תמצא שהוא 'טוב', כל מה שנראה שיש לו 'חבילין', עוונות וכיו"ב הכל רק מסביבו, ואינם מעצם עצמיותו. ולכן מצינו ענין נפלא – כי כל יהודי באשר הוא מוצא לעצמו 'מקום' אצל רשב"י, כי דייקא שם נתגלה שגם אני הקטן טוב ומאיר. כג. הקשה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה) מדוע לא נכתב 'וידבר ה' וכפי שמצינו ברוב מצוות התורה (עיי' מכות יא.), וביארו בזה על פי האמור כי כאן נאמר הלכות החינוך, וזה כלל גדול ביסוד החינוך, ש(עפ"י רוב) אין תועלת ב'דיבור' לשון קשה אלא ב'אמירה' לשון רכה... וצריך הרבה להתיישב בדעתו בטרם מוכיח את בנו, האם גוער בו מתוך כעס חלילה, ועיקר העיקרים שצריך לבדוק היטב האם הדברים יתקבלו עתה על אוזן שומעת או שמא הרי זה בכלל מה שאמרו 'מצווה שלא לומר דבר שלא נשמע'... וכל זה נכלל במה שאמרו חז"ל להזהיר גדולים על הקטנים, היזהר והישמר היטב כיצד לחנך וכיצד להוכיח...

סיפור נורא הוד ב'דרכי החינוך' סיפר זה עתה אחד מבני משפחתו של הגאון רבי מאיר מאזוז זצ"ל, כי מימי קדם הם היו דרים בטוניס (לפני כחמישים שנה) באותו המקום היו נסיונות גדולים לבני הנוער, וגם בענין 'ספרי קריאה' לנוער, כי רוב מספרי הקריאה היו נגועים בדעות כוזבות ופסולות, והיה מחסור גדול בספרים על טהרת הקודש הראויים להכניסם לבתי ישראל. באחד הימים הגיע לטוניס משלוח של 'ספרי מתח' לילדי בני ישראל שנתחברו במטרה קדושה לזכות את בני ישראל הצמאים לקרוא בלא סיג ופגם, לפני שבת קנה רבי מאיר את הספרים החדשים בכדי שיהיה לילדים מה לקרוא, בשבת אחה"צ נתיישב הילד לקרוא, אך לדאבון ליבו מצא באמצע שכמה דפים מחוברים, והרי אסור להפרידם בשבת (עיי' או"ח סימן שמ), אבל, לאידך, הוא היה אז באמצע ה'מתח' הגדול והנורא – האם נתפס הגנב, האם ניצול מתליה וכו', ולא היה יכול להתאפק, ופתח ב'הוראת היתר' של כלאחר יד...

במוצאי שבת ראה האב רבי מאיר זצ"ל שהדפים אשר היו דבוקים בערב שבת פתוחים עתה מיד במוצאי שבת, והבין שהם נפתחו והופרדו בעיצומו של יום השבת, ניגש אל הבן ושאלו, כיצד אירע דבר, כיצד הדפים פרודים זה מזה... הודה הבן, שהוא היה באמצע מתח גדול ונורא, ולא ידע מה ההמשך (וממש היה כמעט בגדר של 'פיקוח נפש'...) על כן בלית ברירה לא התאפק והפרידם כלאחר יד... שמע ר"מ ולא אמר לו מאומה, רק ניגש אל הרבנית ואמר מאחר שאירע כזאת בביתנו, ה' ירחם, חילול שבת בביתנו, לכן אתענה כעת במשך ארבע שבועות 'שני וחמישי' (ואכן, אחר ג"פ שהאב התענה פנתה האם אל בנה, אולי תרחם על אביו, ואתה תתענה את הפעם הרביעית). ראו נא בכוחה של חינוך באופן כזה, אביו הבין ללבו ונפשו, והבין שלא יוכל בזאת השעה לייסרו, על כן חיסר וייסר את עצמו – באופן שהבן ידע מכך בעקיפין, והרוויח פי כמה וכמה.

כענין זה מסופר על הרה"ק האדמו"ר מוהרנ"צ מבאבוב זי"ע, פ"א חטא אחד מתלמידיו הצעירים, ועשה איזה מעשה אשר לא ייעשה. קרא לו הרבי כש'מקל' חובלים בידו, וכשבא התלמיד החל הרבי להכות במקלו על ידו שלו, והיה גוער בעצמו ומכריז – נפתלי'טשע נפתלי'טשע, כיצד אירע כזאת, אם תלמידך עשה כך הרי עליך לחזור בתשובה... הרי עליך לחזור בתשובה... ובכל אותו הזמן הכה על ידי עצמו נוראות ב'מקל'. התלמיד שראה כל זאת נאלם דום, ולפתע פרץ בבכי מר – אויה רבי, אני מבטיח שיותר לא אעשה כזאת, מתחרט אני... על פי אמרו לרמז בהא דאיתא בגמ' (ברכות ז.) 'טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות', כי טובה מרדות אחת בלבו של האב יותר ממה שיתן לבנו מאה מלקות...

עוד בכלל 'להזהיר גדולים על הקטנים', כי הדרך הנכונה לגדל הבנים והתלמידים בדרכי התורה והמצוות היא על שיאר להם פניו ויראה להם פנים זוהרות ואוהבות, כי זה כלל גדול ופשוט, כאשר הבן או התלמיד מרגיש שאוהבים אותו אזי רוצה הוא לעשות מה שאומרים לו, ולעומת זאת אם מרגיש (מדמה) ששונאים אותו ואינו רצוי אצלם – מתעורר בקרבו יצר מרדנות שלא לשמוע בקולם וכן מתעורר בו רצון וחשק 'לברוח', וד"ל...

ובכך ביאר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל במה שאמר יהודה ליוסף כאשר ניגש אליו לאחר שנמצא הגביע באמתחת בנימין ונחשד שגנבו, 'יש לנו אב זקן וילד זקנים קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו' וכו' (בראשית מד כ), ולכאורה לאיזה צורך אמר יהודה ש'אביו אהבו', ומה נפקא מינה ליוסף האם יעקב אוהב את בנימין אם לא... אלא שכך אמר יהודה, אתה טוען שבנימין גנב את הגביע, ולא יתכן דבר זה, כי מאחר שאביו אהבו א"כ ברור הדבר שאינו גנב... אם מרגיש את האהבה והחמימות מצד אביו אינו הולך לרעות בשדות זרים ואינו מתנהג בשפלות כזו...

ואולי יש ליתן טעם לפי זה במנהג ה'הדלקה', כידוע שרשב"י הוא שאמר 'חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו', ובאו לרמז בזה, אם ברצון האב שאכן לא תשתכח תורה מפי זרעו – הדלק את המדורה, תפיץ סביבך ובקרב בני ביתך אור וחמימות גדולה... או אז ירצו לחסות תחת כנפך...

עוד בכלל להזהיר גדולים על הקטנים, שמחובת האב, ובפרט בשעה שמחנכו ומוכיחו, להזהיר ולהאיר נפש הבן, להסביר לו ולתת לו את ההרגשה שהוא זוהר... שהוא צדיק ואינו רשע חלילה, ואף אם נכשל במעשה שאינו טוב – אך עדיין טוב הוא בעצם... וכמו שכבר הבאנו מדברי הגר"מ מאזוז זצ"ל במה שאומרים ב'הגדה של פסח' כתשובה ל'בן הרשע' השואל מה העבודה הזאת לכם' – ואף אתה הקהה את שניו, כי הנה אם נקהה ונוריד מנין 'שניו' (366) מתיבת 'רשע' (570) ישאר מניין 'צדיק' (204), וזהו התשובה לבן הרשע, שאל תאמין בעצמך כי 'רשע' אתה, אלא תוריד את 'שניו' ותיווכח שאתה 'צדיק'...

ויתבאר ביתר שאת על פי מה ששמעתי לדרוש בטעם שנאמר הקהה את שניו, ולא הזכיר 'בעל ההגדה' אברים אחרים... כי הנה הדבר מצוי ביותר כאשר נתקף האדם בכאב שיניים אדיר וחזק שאינו מוצא מקום לעצמו מרוב הכאבים ל"ע, והוא עצמו אינו יודע איזו שן כואבת... אלא מרגיש שצד אחד של השיניים 'בוער' מכאב... ורץ בבהילות לרופא אשר מתחיל לבדוק ראשית לכל מהו 'שורש' הכאב והיכן מקומו, ומקיש על שן אחת ושואל האם כאן כואב וכך הולך משן לשן עד שנמצאת השן ה'סוררת'... זהו שאמר 'בעל ההגדה', כאשר הבן שואל רח"ל מה העבודה הזאת לכם – אל תחרוץ עליו דין שהוא 'רשע'... אלא הקהה את שניו, תבדוק היטב מה כואב לו ומה מציק לו עד שבגין כך שאל את מה ששאל... וכשתמצא את מקור סבלו כבר תיווכח לראות שאינו רשע, וששוב לא ישאל שאלות כאלו...

האב. והו' להזהיר גדולים על הקטנים, שהגדולים - ההורים יזהירו (היינו יאירו) את עצמם ואת הנהגתם, וממילא על הקטנים, אף הקטנים יאירו ויזהירו בוזהר הרקיע כמותם^{כד}.

וכן מצינו באבי האומה - אברהם אבינו, שבעת שבאו אליו שלשת המלאכים - 'ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך ושוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אותו' (בראשית יח ז), ופירש רש"י 'הנער' זה ישמעאל, ונתן לו כדי לחנכו במצוות, ולכאורה צריך ביאור אם

'להזהיר' גדולים - חינוך הקטנים ע"י מעשיהם של הגדולים בפרשתן (כא א), 'ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם, וברש"י, 'אמור ואמרת - להזהיר גדולים^{כז} על הקטנים^{כח}. כאן רמז לן רש"י 'יסוד' בחינוך הבנים, שהרוצה שבניו ינהגו וילכו כראוי בדרך התורה והמצוות, עליו להתנהג בעצמו בהנהגה הראויה, לשמור את עצמו בגדרי היראים והשלמים ובדרך זו תשפיע הנהגתו ממילא על לב בניו, שאף הם ילכו בדרך זו כמותו, שכן הוא טבע הבנים - לעשות כמעשה האב, בלא אומר ובלא דברים מצד

כד. עוד 'יסוד' בחינוך הבנים למדנו כאן, דלכאורה יש להבין מדוע רימזה התורה^{כט} את חובת החינוך 'להזהיר גדולים על הקטנים' - באזהרת הכהנים להישמר מטומאת מת (שהרי לא מצינו שייאמר כן מפורשות בכל מצוות שבתורה - אף שבדאי יש על הגדולים חוב לחנך את הקטנים לקיים כל דבר ודבר שבתורה), אלא, כי 'יסוד גדול למדנו כאן היאך וכיצד היא הדרך להזהיר גדולים על הקטנים, כי אם אמור יאמר הילד הקטן מ'פרחי הכהונה' לאביו הכהן, מדוע, תמנע ממני מלהשתובב בחדוות נעורים עם יתר חברי המצניעים להם חגבים ושאר שרצים לשחוק בהם... מדוע נאסר עלי מה שלאחרים מותר (מה... וכי הם גויים...), הלא יענהו האב בחיבה ויאמר, בני יקירי, אמת נכון הדבר, שלהם מותר דבר זה, אבל אנו זכינו, ואנחנו 'כהנים', ונתקדשנו בקדושה יתירה, והיות שנבחרנו להיות 'שבט הכהונה' משרתי א-ל משום כך הפרישנו הבורא ית"ש מכל טומאה והזהירו להתרחק הימנה במשמרת וסייגים, לגודל יקרתנו ומעלתנו על יתר שבטי ישראל.

וללמדנו אורחות חיים, בהנחלת דרך התורה לדורות הבאים, להעיר ליבותיהם הרכים של צעירי צאן קדשים, להזהיר את הקטנים רק באופן שנחדיר את ההבנה שכשאנו מונעים מהם איזה 'משחק', הליכה למקום פלוני, או 'מכשיר' שאין רוח חכמים נוחה הימנו וכל כיו"ב, אף אותם שהשכנים, החברים והידידים אינם נמנעים מכך, אי"ז אלא משום ש'שולחנו גדול משולחנם', כי גדלה מעלתנו על מעלתם, ורק לגודל יקרת רוממותנו, שזכינו להיות מבני עליה אנו פורשים בשמחה מכל סרך ובדל נדנדוד של היפך נחת רוח לבורא ית"ש ח"ו. ברגשי קודש אלו ודאי יתקבלו הדברים בנועם בלבבות הרכים ויעשו שורש להצמיח פרי קודש הילולים ההולכים בדרך ישראל סבא.

כה. ובזה ביארו מה דאיתא בהגדה של פסח 'כנגד ארבעה בנים דברה תורה אחד חכם אחד רשע אחד תם אחד שאינו יודע לשאול', ולכאורה היה צריך לומר אחד צדיק ואחד רשע, ומדוע נקטו 'רשע' על ה'היפך' של 'חכם'. אלא, כי 'החכם' היינו ה'מתחכם' (אויבער חכם) לשאול מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלוקינו אתכם, והזהירו בעל ההגדה, שאם הוא מתחכם, אף בנו יתחכם כנגדו עד שיצא לתרבות רעה, ונכדו כבר יהא 'תם', ובנו אחריו לא ידע מאומה ממסורת האבות ו'לא ידע לשאול' מאומה, שכן הוא דרך הבן להתנהג כאביו.

ויש לרמז ענין זה בדברי חז"ל (ב"ק צז:) 'איזהו מטבע של אברהם אבינו - זקן וזקינה מצד אחד, ובחור ובתולה מצד אחר', שבאותה מטבע של זקן וזקינה כן ינהגו גם הבחור ובתולה - הדורות הבאים, אך אי אפשר שיהא לזקן מטבע אחד, ואילו לבחור יהא מטבע אחר, והיינו שאי אפשר שהאב ידרוש מבנו דברים שאינו עושה בעצמו. ולא יתכן שיעשה האב ככל העולה על רוחו וירצה שבניו ילכו בדרך הישר... כי אין לו לבן אלא מה שעניו רואות.

כה אמר הגה"צ רבי יעקב גאלינסקי, לבאר למה הם דומים - אלו הדורשים מצאצאיהם מעלות טובות שהם עצמם לוקים בהם ובפיהרסיא מזלזלים בזה. פעם היה גוי עני שקינא בעמיתו - העניים היהודים, בראותו כי על אף עניותם הרי בכל עת מצויים בכיסם כמה פרוטות, מה עשה הגוי, התיידד עם אחד מעניי היהודים, וזה גילה את אזניו בשעת הכושר, כי הם עורכים סיבובים ב'שטיבלעך' ערב בוקר וצהרים, בפשיטת יד לנדבה, ומשם מתקבצים בידם הפרוטות שבהם הם מחיים נפשם...

הלך הגוי ולבש עצמו בבגדי היהודים, ובבואו לביהכנ"ס פשט ידו, ואכן, בידו ובכיסיו התמלאו 'מצלצלין' למיניהם, באחד הימים שמע שאחד המקבצים קורא בקול, רבותי, שמעו נא, גר צדק אנוכי, מ"ח פעמים הזהירה התורה

באר הפרשה - פרשת אמור

כן, מדוע 'ואל הבקר ריץ אברהם' בעצמו, היה לו לשלוח את ישמעאל גם לזאת - כדי לחנכו למצוות. אלא ביאורו, כי אדרבה כשהאב רוצה שבנו יתחנך למצוות עליו לרוץ בעצמו - ובוה נופא קיים אברהם

אבינו 'כדי לחנכו במצוות', כי כאשר הבן רואה את אביו ריץ לדבר מצוה מתוך התלהבות וחביבות למצוה, נכנסים בו רגשות הקודש, ואף הבן ינהג כמעשה אביו".

'ואהבתם את הגר', מצוה רבה לתמוך בי בעין יפה... לא חשב הגוי פעמיים ולמחרת היום החל אף הוא מכריז, כי הוא גר צדק, ואכן, 'הכנסותיו' גדלו פי כמה וכמה. ויהי מקץ שבועיים ימים, והנה הוא שומע את פלוני משתיק את הקהל לפני 'אשרי ובא לציון' ומבאר לשומעי לקחו כי הוא נכד של אור שבעת הימים ה'בעל שם טוב' זי"ע, וזכות גדולה היא לתמוך בנכדי הבעש"ט, החליט אותו הנכרי לקפוץ על שתי המציאות גם יחד, והחל מכריז, אנא, אחים רחמנים בני רחמנים, לאו בכל יומא איתרחיש לפניכם זכות כזאת... כי אנכי 'גר צדק' נכדו של הבעש"ט... אך למותר לציין כי הקהל רגמוהו באתרוגיהם והוכרח להימלט על נפשו. מכאן למד הגר"י, כי הסתירה שסתור עצמו גרמה לכל הקהל לצחוק ממנו ולסלקו מעל פניהם, כך ממש נראית קבלת מרות של הבנים בראותם את הסתירות בהן מתנהגים הוריהם.

וידוע מאמר העולם, המפרשים בדרך הלצה את הכתוב (בראשית יב ג) 'ונברכו בך כל משפחות האדמה' ופירש רש"י 'אדם אומר לבנו תהא כאברהם', (ונקטו אברהם ולא שאר האבות) כי אינם רוצים לחיות עם עול תורה ועבודה, ע"כ יברכו את בניהם 'תהא כאברהם' שאביו התנהג כ'תרח' ורק הבן היה כאברהם אבינו... ומהאי טעמא נקראת מסכת אבות בשם זה, כי כל מהותה של מסכתא זו ללמד ארחות חיים ונתיבות ישר, והדרך לחנך את הבנים לנהוג במידות טובות ומתוקנות הוא על ידי ה'אבות' - שהאב יתקן מידותיו וממילא ימשיכו בניו בדרכו הטובה, וכמו שמצינו רבות במסכת זו הלשון 'הוא היה אומר', שמה ש'הוא' ומהותו זה הוא 'אומר' ליוצאי חלציו.

כך רמז הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בפסוק שבפרשתן (כג מ) 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר', וברש"י, עץ שטעם עזו ופריו שוה. ומרמז, שיהיה פריו ועצו שווים כלומר שלא תהיה ירידת הדורות, וזהו הדר. ובספר 'שם משמאל' להג"ר שמואל עהרנפעלד ממאטעסדארף זצ"ל (ארה"ב) כתב כע"ז, שאתרוג רומז על הבנים ושלא יעזבו את דרך אבותיהם.

והרי כך הוא נוסח הברכה ב'ברכת האילנות' (ברכות מג:): 'ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות', וקצת צ"ב, מה ענין בריות טובות ל'ברכת האילנות', וידוע הביאור, כי הוא בא לגלות לכל הרוצה לעמוד על סוד הדבר, כיצד פרח ועלה אילן נאה ויאה כזה, לזה ייאמר, תדע שהוא נעשה ע"י ה'בריות טובות', הם נטעו והשקו, נתייגעו והזיעו סביב גידולו ובוזה נעשה 'אילן נאה' ורב פארות לתפארת כרם בית... כיו"ב, תאמר לכל גידול הבנים והצאצאים, ע"י ההורים ומורים שהם 'בריות טובות' המשקיעים כל אונם ומרצם בחינוך הצאצאים - הן בתפילת אבות על בנים, והן במעשיהם הטובים יחד עם פעולות החינוך יצא בעזהשי"ת מתחת ידם אילנות טובות לתפארת כרם בית ישראל (ללא כל ספק שכל זה תלוי בסייעתא דשמיא, ובשפיכת דמעות כמים בתפילה, אבל הנדרש מההורים לעשות הוא ככל יכולתם, וה' יגמור בעדם)...

כו. וכך פירש כ"ק אדמו"ר מקאלוב שליט"א לרפ"ש בלשון הכתוב בפרשתן (כא טו) 'ולא יחלל זרעו בעמיו', שכבר פירשו בספה"ק ש'עמיו' הוא מלשון גחלים עוממות, ובא הכתוב להזהיר את ההורים שיעשו את עבודת הקודש מתוך התלהבות וברגשי אש קודש, כי רק באופן זה תתלקח האש גם בלבבות הצאצאים, אבל אם לא ינהגו כן אלא יעשו את המצוות ב'קרירות' ומבלי רוח חיים הרי לא יהיה לבניהם אחריהם חשק ורצון לילך בדרך ה'. וזהו לא יחלל זרעו בעמיו - על ידי שהוא יהיה באופן של 'כבוי'... שהרי בזה הוא מחלל אותם רח"ל, אלא יבעיר בעצמו השתוקקות והתלהבות, 'להזהיר' גדולים על הקטנים.

מעשה באב ובנו שהילכו ברחובותיה של ירושלים של מעלה, בדרכם עברו לצד ישמעאלי שמכר פירות אבטיח, והיה אותו ערבי מצעק ומכריז בקול אבטיח... אבטיח אדום ומתוק... אבטיח בלא גרעינים... אבטיח על הסכין... ברצותו למשוך קונים. המשיך האב עם בנו בהליכתם והנה שומע האב את בנו קורא את צעקתו של הישמעאלי מילה במילה, ואף הילד מצעק לעצמו, אבטיח... אבטיח אדום ומתוק... אבטיח בלא גרעינים... אבטיח על הסכין...

אתו בני ישראל - רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד
בפרשתן (כא א), 'אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת
אליהם לנפש לא יטמא בעמיו, כי אם לשארו
הקרוב אליו לאמו ולאביו', כתב ה'אבן עזרא' בזה"ל,
'וטעם שהזכיר אמו קודם האב, כי הזכיר חי יותר
מהנקבה ברוב', ונמצא שעל הבן - הכהן, להיטמא
במיתת אמו קודם מיתת אביו, שהרי האב מאריך יותר
ימים. יש שהקשו, אם כן, מדוע בהמשך הפרשה לגבי
קדושת 'כהן גדול' הקדימה התורה מיתת אב לאם
כדכתיב (פסוק יא) 'לאביו ולאמו לא יטמא' - אב קודם
לאם, מה נשתנה כהן גדול שנזכר בו מיתת האב
תחילה משאר הכהנים שהקדים בהם הכתוב מיתת
האם לאב.

ובך איתא במדרש (תנחומא, ויחי ה) אמר רשב"י כל
העוזר את ישראל באלו עוון את השכינה שנאמר
(שופטים ה כג) 'אורו ארור יושביה כי לא באו לעזרת
ה'", וכי צריך הוא לסיוע, אלא ללמדך, שכל העוזר
לישראל באלו עוון את השכינה, עכ"ל כח.

יש שביארו, על פי מה שאמרו בגמ' (ר"ה יח.) רבה
ואב"י מדבית עלי קאתו (שנגזר על צאצאי עלי שימותו
בקצור ימים ושנים), רבה דעסק בתורה חיה ארבעים שנה,

מיהר האב ונכנס אצל אחד מגדולי קרתא דשופריא באותם הימים, ותינה לפניו את צערו, שנראה לו שיש לבנו
חלילה פגם בנשמתו, והסביר, הנה בכל יום ויום הנני לומד עמו ביגיעה רבה פרקי משניות, ואינו זוכר בע"פ אפילו
תיבה אחת, כי באמרו תיבת 'קורין' כבר שכח את תיבת 'מאימתי' (הקודמת לה), ואילו היום שמע רק פעם אחת את
הישמעאלי מכריז ואומר על האבטיחים, וכבר נחרטו הדברים במוחו וחזר אחריו מילה במילה... הסביר לו ה'גדול',
לא מיניה ולא מקצתיה, אלא 'הכרזתו' של הערבי באה מקירות לבו שהרי הוא נצרך למכור ולהרוויח כמה פרוטות
לפרנסת ביתו, והרי 'דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב' ומטעם זה בידו לחזור אחריו אות באות... וכן ב'לימודים',
אם לא היית לומד עם בנך מן השפה ולחוץ, אלא היית בוער בדברי המשנה, דבריהם של התנאים הקדושים, היו
הדברים נחרטים על לב בנך עד שהיה זוכרם בלי כל קושי, על כן לא פגם נשמה יש בו חלילה, אלא כך הפגם
שאינך מוסר לו את הדברים בתבערה... ולדין ייאמר, כי אם האב מקיים את המצוות כשהוא יוקד באור היקוד
אזי יחקק בלב הילד הרצון לעבוד את הבורא ית"ש בלבב שלם.

כז. בימים קדמונים היה הרה"ח יונה לבל ז"ל מנהל את בית התבשיל במירון במשך כל השנה, וביותר ביום הגדול
ל"ג בעומר שהיה עומד כל היום ממש ומחלק מאכל להעולים לציון הקדוש, כל היום היה הגרא"ז
מרגליות זי"ע עוקב אחר עבודתו של ר' יונה. אצל הגרא"ז היה יום ל"ג בעומר כיום הכיפורים ממש, מחצות הלילה
עד אור הבוקר היה לומד את האידרא כשהוא עוטה בגדי לבן, לאחמ"כ התפלל עם ה'נץ', וממשיך בעבודת היום
בריקודים, וכו'. לאידך, היה ר' יונה עוקב אחר עבודת הקודש של הגרא"ז, והיה לבו נחמץ בקרבו על שהוא עוסק
כל היום בענייני מאכל ומשתה, ובטרדתו כי רבה אין בידו להתפלל אפילו תפילה אחת בכוונה ובמתינות.
לקראת הערב הרהיב ר' יונה עוז בנפשו, ניגש אל רא"ז ושפך בפניו את לבו, באמרו, רבי קדוש, אתם זוכים
במלא חפניים של 'ל"ג בעומר' ואילו אני משחיר את ידי כל היום, ועתה נותר לי רק כעשר דקות לתפילת מנחה,
ועוד עשר דקות לומר מעט תהלים. אמר לו רא"ז, אכן, לי יש 'ל"ג בעומר', אבל רוצה אני לעשות עמך 'עסק',
לפטור אותך מתפילת המנחה איני יכול, אבל במקום לומר תהלים משך עשר דקות, המשך נא בחלוקת האוכל
והשתי', ותמורת עבודתך בעשר דקות הללו אתן לך את כל ה"ל"ג בעומר שלי... (ספר שערי מירון).

כח. איתא בזה"ק (ויחי ריח.), רבי יצחק תלמידו של רשב"י נכנס אל רבי יהודה ואמר לו כי מרגיש על עצמו שהוא
נוטה למות... משם הלכו שניהם אל רבי שמעון, וירא רבי שמעון כי מלאך המוות מרקד לפני ר' יצחק, אחז
רשב"י בידו של ר' יצחק, ואמר הריני גוזר שכל מי שרגיל להיכנס הנה בכל עת יכנס, ומי שאינו רגיל להיכנס -

באר הפרשה - פרשת אמור

דקב"ה רחמים ליה לבר נש משדר ליה דורונא, ומאן איהו מסכנא, בגין דיוכי ביה"ט. (פי', בוא וראה עד כמה מטיב הקב"ה עם כל הבריות, וב"ש להולכים בדרכיו, שאפילו בזמן שהוא דן את העולם, גורם לאותו שאוהבו - שיזכה בדין מבעוד מועד, על ידי ששולח לו 'מתנה' - עני המזכהו בצדקה, והוא הגורם לו ליכות בדין). וכעין זה

וכך איתא מפורש בזוהר הקדוש (בראשית ח"א קד). רבי אלעזר אמר, תא חזי כמה אנהג קב"ה טיבו עם כל בריין, וכל שכן לאינון דאזלי באורחוי, דאפילו בזמנא דבעי למידן עלמא, איהו גרים למאן דרחים ליה למזכי במלה עד לא ייתי ההוא דינא לעלמא, דתנינן בשעתא

לא יכנס, כלומר, שמלאך המוות שאינו רגיל כאן לא יכנס. נכנסו ר' יצחק ור' יהודה, ומלאך המוות נשאר מבחוץ. שאל רשב"י את ר' יצחק אם כבר ראה את אביו מהעולם העליון, כי אם ראה כבר אין בידו להושיעו (סימן זה היה מסור בידי אותם שרפים לבירור עניין המיתה, ואין לדידן עסק בזה), ענה ר' יצחק, עדיין לא ראיתי את אבי, פנה רשב"י לשמים, ואמר, את ר' יצחק הנני צריך כאן בעולם כי הוא אחד מז' העיניים שלי (מהאידרא), ונענה מן השמים שאכן ישאר ר' יצחק בין החיים, אך ביום הסתלקותו של רשב"י יצטרך להביא עמו את ר' יצחק (וכך הווה, לפני שנסתלק רשב"י מהעולם, אמר לבנו שיראה אם ר' יצחק נמצא בבית, דאנא מערבנא ליה, פי' שאנכי ערבתי לשמים להביאו עמי לעולם העליון, אידרא זוטא, פר' האזינו רפז:). נרדם ר' יצחק, ואביו נגלה אליו, וסיפר לו, שהכל כבר היה מוכן לקראת עלייתו לעולם העליון, והוא (אביו) וכל קדושי מעלה היו מוכנים כיום חג לקבל את פניו. ורק צער קטן היה עוד בלבו על שלא יזכה רבי יצחק ללמד תורה לבנו הקטן. והדברים עתיקים וידועים.

מין הבאר

הנה הבאנו מדברי הגמרא (ר"ה יח). רבה ואבבי מדבית עלי קאתו (שנגזר עליהם שימותו בקיצור ימים ושנים), רבה דעסק בתורה חיה ארבעים שנה, אבבי דעסק בתורה ובגמילות חסדים חיה ששים שנה. ותמה הרה"ק הנתיבות שלום זי"ע, שהלא באותו הזמן שעסק אבבי בגמילות חסדים היה רבה שקוע בתורה, ומדוע נגרע חלקו של רבה, וכי יתכן שמאחר שעסק בתורה יפסיד ולא יאריכו לו שנותיו. ותירץ שאכן אין אדם 'מפסיד' מלימוד התורה, כי בין לרבה ובין לאבבי נקצב מלעילא אותם שנות חיים, אלא שהזמן שיהודי עוסק בו עבור רעהו להיטיב עמו אינו נחשב מחשבון החיים הקצוב לו, שהרי אינו מתעסק עתה בענייניו הפרטיים ואינו חי כעת לעצמו, וממילא האריך אבבי עוד עשרים שנה.

הרה"ק מסאווראן זי"ע הראה ממקום אחר בזוה"ק (בשלח סא). את המשך המעשה, וכך כתיב שם, פעם אחת היה רבי יצחק מהלך בדרך ופגש בו עני אחד, ויבקשהו העני, 'הב לי נדבה שאוכל להחיות בה את נפשי ונפשות בני ביתי', ענהו רבי יצחק, אין תחת ידי אלא מחצית המעה, ומה תוכל לקנות בה. אמר לו העני, אף תחת ידי חצי מעה, אצרך אותה עם המחצית שתתן לי, ואקנה בו דבר מה להשיב את הנפש. נתן לו רבי יצחק את חצי המעה שבידו. בלילה ההוא הראו לרבי יצחק בחלום, איך שהוא עובר את הים הגדול, ורצו להשליכו לתוכו, והנה רואה הוא כי רשב"י מושיט ידו להצילו - להוציאו מן המים הזידונים, אך אין ידיו של רשב"י קרובות דיים לידי של ר' יצחק, ואז... מגיע העני שבאותו היום החיה את נפשו, ומחבר את ידי ר' יצחק עם ידי רשב"י (כחיבורם של שתי חצאי המעות), ואז עלה בידי רשב"י להציל את ר' יצחק ממוות לחיים. משהשכים רבי יצחק משנתו נפל בפיו הפסוק (תהלים מא ב) 'אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה' (ואמרו חז"ל, שהמשכים נפל לו פסוק לתוך פיו הרי זה נבואה קטנה, ברכות נה:). והיינו שאף שהצלחתו הייתה ע"י רשב"י, מכל מקום לא בא לידי הצלה זו מבלעדי הצדקה שעשה עם העני. כט. איתא בזוהר הקדוש (פרשת אמור דף צב), שכל יום ויום בו יהודי גומל חסד עם רעהו, עומד לו יום זה כאפוסטרופוס (הדואג לכל מחסורם של היתומים) בשמים.

וכך כותב השל"ה הקדוש זי"ע (במס' פסחים סוף פרק נר מצוה) על הפסוק (תהלים נב ג) 'חסד א-ל כל היום', ראוי לאדם שלא יעבור עליו יום אחד מימי חייו שלא יעשה בו חסד עם רעהו בין בגופו ובין בממונו. וכבר מילתנו אמורה רבות בכוחם של גיטע ווערטער (מילים טובות) להחיות בהם נפש כל חי. וכה שמעתי מאיש צדיק ונבון שדייק במה דאיתא (אבות דר"נ פ"ו ב) 'מה היה תחילתו של רבי עקיבא, אמרו, בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר ואמר, מי חקק אבן זו [היינו שהבחין שם באבן חלולה ולא הבין מי עשה את החור והחלל בתוך האבן]. אמרו לו, הלא המים שנופלים תדיר עליה בכל יום... אי אתה קורא 'אבנים

גם בח"ב (קצח.) **תא חזי זבאה חולקיה דבר נש כר מסכנא** **אב** הרחמן יחוס וירחם עלינו ועל כל עם בני ישראל, **אערע לגביה, דההוא מסכנא דורונא דקודשא בריך הוא** להשפיע שפע רב בבני מעלי חיי אריכי ומוזוני **הוי דשדר ליה^ל (שעני זה 'מתנה' הוא ששלח לו הקב"ה).** רוויחי, בבריות גופא ונהורא מעליא.

שחקו מים' (איוב יד יט), מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו, מה רך [המים שהם רכים ואין בהם ממש] פסל את הקשה [עשו חור באבן שהיא קשה] דברי תורה שקשה כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם, מיד חזר ללמוד תורה'. וההמשך ידוע שלבסוף נעשה רבן ומאורן של ישראל וממנו יצאה תורה לישראל. הנה לא נכתב כאן מי הוא זה ואיזהו שאמר לר"ע 'אי אתה קורא אבנים שחקו מים', יתכן שהיה זה איש פשוט שקרא לפניו פסוק אחד, ועד היום הזה אינו יודע מה פעל בדבריו הללו – כל מדרגותיו הגדולות של רבי עקיבא שאין לנו כל השגה בהם, וכן העמדת כ"ד אלף תלמידים, וחמשת התלמידים שמהם יצאה תורה לישראל וכו' וכו'... הכל מכח אותה אמירה. צא ולמד כמה גדולים כוחם של דיבורים טובים.

ל. עפי"ז ביאר הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע (רוח חיים אבות ה ט) הטעם שנקטו חז"ל בכל מקום בלשון מתנות עניים, שהלא מבואר בזוה"ק שהעני הוא 'מתנה' מהקב"ה לבעל הבית. הוסיף לבאר עוד, וז"ל, והנה השי"ת משתמש בכלים שבורים [כדאיתא במדרש (ויק"ר ז ב) 'אמר רבי אלכסנדרה ההדיוט הזה אם משתמש הוא בכלים שבורים גנאי הוא לו, אבל הקב"ה כלי תשמישו שבורים, שנאמר (תהילים לד יט) קרוב ה' לנשברי לב'], לב נשבר של העני יקר מאוד למעלה, נמצא מכלי תשמישו של השי"ת נותן לו להעשיר מתנה. עכ"ל.

ישקו העדרים

אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים

(כא א, ובדש"י)

מעשה באברך חשוב ושמו הרב א.ח.ש. שהיה משמש כ'מגיד שיעור' באחת הישיבות המפורסמות במשך כל ימות השנה, זולתי בחודש תשרי שאז היה פונה לעסוק בעסק ה'אתרוגים' לקראת חג הסוכות הקרב ובא. באחת השנים, הזכיר עצמו בפרוס חודש תשרי לפני הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע היות והוא פונה למסחר האתרוגים הוא זקוק לברכת הצלחה... אמר לו הרבי, דע, לא רק בחודש תשרי, אלא בכל השנה כולה הנך מתעסק ב'אתרוגים' (כינוי לחפץ שמתעסקים בו בזהירות בעדינות ומחשיבים כל יחיד ויחיד) היינו בחורים יקרים, נשמות טהורות שיש להתעסק עם כל אחד מהם בזהירות ושמירה, בעטרת חשיבות ודקדוק לא פחות מההתעסקות עם האתרוגים. וכמו באתרוגים כך הבחורים - ס'איז דא בעסערע און ס'איז דא שוואכערע (יש טובים יותר וישנם פחות טובים), זה הכלל, סוחר טוב ובקי במלאכה מכיר ויודע כשמוצא על האתרוג 'בלעטל' (כינוי לכתם מסוים הנמצא הרבה על האתרוגים) כיצד לגרד (קראצען) ולהסירו, אם מגרדים במומחיות מאכט ער פון איהם א יופי... (בזה הוא מהפך את האתרוג ליפה עיניים וטוב רואי), אבל מי שאינו מכיר באמנות זו הרי הוא מגרד מידי חזק ופוסל את האתרוג עד שאי אפשר לתקן... וכיוון לומר שאחריות גדולה בידו, בידו להפוך כל בחור ל'יופי' או לאידך לפסלו ח"ו.

נוראות אמר הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל גאב"ד ירושלים ת"ו, שדרך הנכנס לחדרו של סנדלר לדרוך על עורות המצויים ופזורים על הרצפה, וכן הנכנס אצל הנגר ידרוך על שיירי חתיכות עצים שנפלו על הארץ, וכיו"ב אצל כל בעל מלאכה ומלאכה, ועל דרך זה הנכנס לתלמוד תורה שתינוקות של בית רבן לומדים בו הרי הוא עלול לדרוך על נשמות קדושות, ומאד צריך להשגיח על כך. ומכאן יתעורר כל אב ומחנך בגודל האחריות המוטלת על כתיפו, שהקב"ה הפקיד אצלו נפשות בניו ותלמידיו, ויזהר שלא לזלזל באחד מהם כי אז הוא כדורך על נשמות קדושות, ה' ישמרנו.

והעצה היעוצה היא שידמה בעצמו שהוא נכנס לחדרם של העוסקים במלאכת הצורפות בזהב וכסף, שהרי שם לא תמצא על הארץ פירורי זהב וכסף, כי לפי ערך גודל יקרתם אין מזלזלים אפילו בפירורים. כך יהא כל ילד בעיניו כ'בן יחיד' ממש, וידמה בנפשו שלאחר עשרות שנות ציפייה לזרע של קיימא חנן אותו השי"ת בילד זה, והלא הדבר ברור כשמלה, שאבי הילד ישקיע בו כל כוחו ומאודו, וכל אשר לו יתן בעד נפשו, ובדומה לזה יעבוד המחנך על עצמו לאהוב את תלמידיו מעין זה, וישתדל בכל כוחו לתת לכל אחד די מחסורו, ולהלך ברוחו של כל אחד ולקבלו כפי מה שהוא, ואז מובטח לו שיראה ברכה והצלחה בעמלו ובמלאכתו הקדושה.

